

Urszula Dembska-Krauze

Oddział Opolski (1955)

Pamiętnik Literacki : czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce literatury polskiej 53/3, 337-339

1962

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

w Polsce, Eugeniusza Sawrymowicza *Słowacki mało znany* i *Realizm w literaturze*, Ryszarda Matuszewskiego i Henryka Berezy. Frekwencja wahała się w granicach 3—300 osób.

W ostatnim roku, gdy zabrakło inicjatywy i poświęcenia Wandy Łucznikowej, praca w Oddziale wyraźnie osłabła. Zarząd Oddziału postanowił zaprosić do współpracy Szczeciński Oddział Związku Literatów Polskich, co niewątpliwie przyczyni się do pewnego ożywienia pracy Oddziału.

Obecny skład Zarządu: E. Kuźma (przewodniczący), H. Michałowska (zastępca przewodniczącego), A. Jaworski (sekretarz), E. Walichiewicz (skarbnik).

Antoni Jaworski

ODDZIAŁ OPOLSKI

(1955)

Historię powstania i działalności Oddziału Opolskiego z siedzibą w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Opolu odtwarzam z przechowanych skrupulatnie grubych teczek akt Towarzystwa — korespondencji Zarządu Głównego z Oddziałem, protokołów z posiedzeń Zarządu i zebrań naukowych, afiszy, rocznych sprawozdań, wreszcie — wspomnień założycielki Oddziału, mgr Klary Dąbrowskiej, i pierwszego przewodniczącego, mgra Stanisława Dąbrowskiego.

Pierwszym śladem jest list mgr K. Dąbrowskiej do Zarządu Głównego zapytaniem o warunki i okoliczności zorganizowania Oddziału w Opolu i odpowiedź z 8 II 1955. Jak wynika z dalszej korespondencji, zgłoszenia-deklaracje złożyło 30 osób, wobec czego pismem Zarządu Głównego z 14 IV 1955, podpisanym przez prezesa, prof. J. Krzyżanowskiego, i sekretarza, mgra E. Jankowskiego, powołany został do życia Oddział Opolski Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza.

Pierwsze organizacyjne i naukowe zebranie członków, a po nim zebranie Zarządu, odbyło się 13 V 1955. Odczyt pt. *Dorobek nauki marksistowskiej dotyczący twórczości A. Mickiewicza* wygłosił Eugeniusz Sawrymowicz. Zarząd Oddziału ukonstytuował się w składzie: mgr S. Dąbrowski (przewodniczący), mgr S. Iwaskiewicz (zastępca przewodniczącego), mgr L. Banaszekiewicz (sekretarz), mgr I. Lewańska (skarbnik), mgr D. Gawlik (członek Zarządu); Komisja Rewizyjna: M. Gotmanowa i J. Bar.

Zachowała się lista obejmująca nazwiska 47 osób obecnych na pierwszym zebraniu, która w kronikarzu niniejszej historii budzi wspomnienia czasów studiów, wspomnienia sylwetek kolegów, dziś już doświadczonych nauczycieli, częściowo rozproszonych po kraju, częściowo pracujących na stanowiskach asystentów w rodzimej uczelni, profesorów nadal udzielających się studentom i Towarzystwu.

Okres niecałego roku 1955 (tj. 13 V — 31 XII) był czasem aktywnej działalności Oddziału: 5 zebrań naukowych zamkniętych i 1 otwarte, z odczytami Eugeniusza Sawrymowicza, Janiny Kulczyckiej-Saloni, Jana Nowakowskiego, Stefana Świerzewskiego, Bogdana Zakrzewskiego i Kazimierza Wyki. Na odczycie prof. Wyki w Młodzieżowym Domu Kultury było obecnych 350 osób.

W pierwszym roku działalności członkowie prenumerowali 4 egzemplarze „Pamiętnika Literackiego”. Zarząd dysponował już własną pieczęcią. Niełatwa była praca sekretarza, który oprócz innych przygotowań organizacyjnych musiał ręcznie wypisywać plakaty zawiadamiające o zebraniach, a wywieszane w WSP, Domu Studenta, szkołach i na mieście.

Działalność Oddziału Opolskiego w r. 1956 kształtowała się pod hasłem problematyki mickiewiczowskiej w związku z obchodami 100-lecia śmierci poety. Delegaci Oddziału brali udział w sesji mickiewiczowskiej Polskiej Akademii Nauk w Warszawie oraz w zjeździe Towarzystwa w Rzeszowie (6—7 X 1956). Zorganizowano odczyt Jadwigi Rużyło-Pawłowskiej pt. *Osiągnięcia naukowe obchodu 100-lecia śmierci Adama Mickiewicza*; wzięto udział w organizowanej przez WSP naukowej studenckiej sesji mickiewiczowskiej oraz przygotowano wspólnie z Muzeum Opolskim wystawę mickiewiczowską.

Członkowie Oddziału włączyli się do akcji odczytowej WODKO jako prelegenci na konferencjach nauczycieli języka polskiego.

W roku 1957 zaznaczył się spadek aktywności, co tłumaczyć trzeba w dużej mierze odpływem członków. Część studentów opuściła mury uczelni, nauczyciele skutkiem przeciążenia pracą nie znajdowali czasu na dojazdy na zebrania; podwyższono też cenę i zmniejszono rabat na prenumeratę „Pamiętnika Literackiego” — wszystkie te trudności wpłynęły na ograniczenie działalności i spadek liczby członków do 17.

Odbyły się (prócz 4 zebrań Zarządu) 3 zebrania naukowe z odczytami: Stefana Swierzewskiego o Kraszewskim (rocznica śmierci pisarza), Jana Nowakowskiego o Wypiańskim i Stanisława Kolbuszewskiego o Żeromskim.

W składzie Zarządu dokonano zmian; zastępcą przewodniczącego została mgr I. Lewańska, skarbnikiem — mgr S. Smak.

W związku z Rokiem Juliusza Słowackiego (1958) następujące osoby zgłosiły — na apel Zarządu Głównego — opracowanie zagadnień: Izabela Lewańska, *Teksty Słowackiego w wypisach dla dzieci i młodzieży w XIX wieku*; Halina Stankowska, *Recepcja tekstów J. Słowackiego w czasopiśmiennictwie śląskim*; Stanisław Dąbrowski, *Kult Słowackiego na Śląsku w okresie niewoli*.

Na 2 zebraniach naukowych odczyty wygłosili: Bogdan Zakrzewski o Fredrze, Władysław Słodkowski o *Szyfowych pracach* Żeromskiego.

W grudniu 1958 członkowie Oddziału brali udział w ogólnopolskim Zjeździe Naukowym Polonistów w Warszawie.

W związku z odejściem do Wrocławia dotychczasowego przewodniczącego, Stanisława Dąbrowskiego, 3 IV 1959 wybrano nowy Zarząd: dr K. Dąbrowska (przewodnicząca), mgr U. Dembska (sekretarz), mgr A. Pryszczewska (skarbnik).

W grudniu Oddział Opolski liczył już 40 członków. Zwiększyła się też wyraźnie frekwencja na odczytach. Oprócz stałych słuchaczy-członków, na zebrania naukowe coraz częściej przychodzić zaczęli, w większym niż dotychczas stopniu, nauczyciele szkół opolskich, młodzież licealna i studenci.

Za szczególne osiągnięcie w r. 1960 Zarząd uważa uzyskanie zgody Zarządu Głównego na wygłoszenie szeregu prelekcji przygotowanych przez pracowników naukowych opolskiej uczelni — członków Towarzystwa. I tak odbyło się 1 zebranie ogólne członków i 7 posiedzeń naukowych plakatowanych z odczytami: Wincentego Danka o Kraszewskim (72 osoby), Kazimierza Wyki o poezji Krzysztofa Baczyńskiego (78 osób), Władysława Studenckiego o Witkacym, Izabeli Lewańskiej o poglądach Orzeszkowej na powieść, Stanisława Kolbuszewskiego o liryce Marii Konopnickiej, Stanisława Rosponda o Walentym Roździeńskim, pierwszym poecie-hutniku, oraz Klary Dąbrowskiej, pt. *Spór o pryncypia w publicystyce lat 1954—1958*. Ogólna ilość słuchaczy na odczytach w r. 1960 wynosi 403 osoby.

22—24 X 1960 odbył się w Olsztynie ogólnopolski Zjazd Delegatów Oddziałów z udziałem przedstawicielek Opola, prof. I. Lewańskiej i B. Wasilewskiej. Prof. Lewańska wystąpiła wówczas z inicjatywą zorganizowania następnego Zjazdu Delegatów Oddziałów w Opolu.

15 XII 1960 wybrano nowy Zarząd: prof. I. Lewańska (przewodnicząca), J. Bar (zastępca przewodniczącej), mgr U. Dembska (sekretarz), M. Smogór (skarbnik), B. Wasilewska (członek Zarządu); Komisja Rewizyjna: dr T. Gospodarek, mgr S. Iwaszkiewicz, W. Paryl. W tym składzie Zarząd pracuje do chwili obecnej.

Rok 1961 w Oddziale Opolskim upłynął pod znakiem organizacji Zjazdu Delegatów w 75-lecie istnienia Towarzystwa. Zgłoszona w Olsztynie inicjatywa znalazła wśród władz miejskich i instytucji naukowych Opola żywe poparcie. Wyłoniła się grupa organizatorów: Wydział Kultury MRN, Instytut Śląski i Oddział Opolski Towarzystwa, którzy rozdzielili między sobą funkcje związane z przygotowaniem Zjazdu. Podkreślić trzeba osobiste zaangażowanie się w sprawę Zjazdu przewodniczącego Prezydium MRN, Karola Musioła, rzutkość i energię przewodniczącej Wydziału Kultury, Zenobii Michlik, oraz pomoc organizacyjną dyrektora Instytutu Śląskiego, Oswalda Popiołka.

Zjazd odbył się w Opolu 27–29 X 1961, gromadząc 90 osób — profesorów prelegentów, członków Zarządu Głównego, delegatów Oddziałów z całego kraju i zaproszonych gości, nie licząc słuchaczy z Opola. Tradycyjnym już zwyczajem Zjazd obejmował część naukową i organizacyjną. W części naukowej zebrani wysłuchali cyklu odczytów *Trwałe wartości literatury polskiej na tle literatury światowej* (prelegenci: Roman Pollak, Zdzisław Libera, Julian Krzyżanowski, Henryk Markiewicz, Kazimierz Wyka). W części organizacyjnej, po wysłuchaniu sprawozdania z działalności za poprzedni okres, wybrano nowy Zarząd Główny. W trzecim dniu Zjazdu uczestnicy udali się na Górę Św. Anny, gdzie u stóp Pomnika Powstańców Śląskich złożyli wieniec. Organizacja Zjazdu w Opolu została bardzo wysoko oceniona przez Zarząd Główny.

Działalność Oddziału w 1961 r. „uzupełniło” nadto 5 odczytów: Lesława Eustachiewicza, Henryka Berezy, Izabeli Lewańskiej, Janiny Kulczyckiej-Saloni i Stanisława Frybesa.

Urszula Dembska-Krauze

ODDZIAŁ BIAŁOSTOCKI

(1955)

Oddział został utworzony 25 X 1955. Inicjatywa wyszła od prof. J. Krzyżanowskiego, który zwrócił się z prośbą do swego dawnego ucznia, mgra Z. Piszczkowskiego, nauczyciela w Białymstoku, o zorganizowanie w tym mieście Oddziału Towarzystwa. Zygmunt Piszczkowski wiosną 1955 przystąpił do rozmów z miejscowymi polonistami, w wyniku czego w październiku tegoż roku można było rozpocząć działalność Oddziału. Inauguracja odbyła się przy dużym zainteresowaniu miejscowej inteligencji i w obecności delegatów Zarządu Głównego: prof. E. Sawrymowicza i mgra S. Świrki. W czasie zebrania prof. Sawrymowicz wygłosił odczyt pt. *Mickiewicz w świetle krytyki marksistowskiej*.

Następnie wybrano Zarząd nowego Oddziału w składzie: mgr Z. Piszczkowski (przewodniczący), F. Hałaburda (zastępca przewodniczącego), A. Majorówna (sekretarz); dr S. Osiecka, mgr J. Izdorczyk, K. Kosiński (członkowie Zarządu).

Działalność Oddziału nie potoczyła się niestety tak, jak to sobie wyobrażali jego organizatorzy. Napotkano szereg trudności obiektywnych: brak zainteresowania ze strony miejscowych polonistów, szczupłość środowiska inteligenckiego, obojętny stosunek władz oświatowych i kulturalnych. Może zawinił też ze strony